

Keskustanuorten eduskuntavaaliohjelma 2023

Sisällys

TURVALLISUUS JA HUOLTOVARMUUS	4
Teesi 1: Suomi Naton jäsenenä huolehtii edelleen omasta turvallisuudestaan	4
Teesi 2: Maatalouden uudet tuulet riippuvat kannattavuudesta	4
Teesi 3: Energiaomavaraisuus saavutetaan kotimaisella, hajautetulla ja uusiutuvalla energiantuotannolla	4
Teesi 4: Kansalaispalvelusmalli käyttöön ja reservi kuntoon	5
Teesi 5: Suomi houkuttelevana työllistäjänä	5
YMPÄRISTÖ	6
Teesi 6: Ilmastonmuutoksen torjunnan täytyy olla kaiken poliittisen päätöksenteon keskiössä	6
Teesi 7: Ekologista rakentamista Suomeen ja maailmalle	6
Teesi 8: Kestävät käyttövoimat liikenteeseen	6
Teesi 9: Kipinää kiertotaloudesta	7
Teesi 10: Kannustetaan kotitalouksien energiapositiivisuuteen	7
TALOUSPOLITIIKAN SELKEÄ LINJA	8
Teesi 11: Perustulo perkele!	8
Teesi 12: Julkinen talous tasapainoon	8
Teesi 13: Pysytään mukana työelämän murroksessa	8
Teesi 14: Porkkanaa yrittämiseen	9
Teesi 15: Inhimillisyydestä talouspolitiikan keskiöön	9
HYVINVOINTI	10
Teesi 16: Lasten ja nuorten mielenterveyskriisi kuriin	10
Teesi 17: Mielenterveyden hoitojonot lyhyemmiksi	10
Teesi 18: Tiet terveydenhoitoon lyhyemmiksi tietoa lisäämällä	10
Teesi 19: Kaikille 25-vuotiaille valtakunnallisesti kutsu terveystarkastukseen	10
Teesi 20: Turvallinen abortti turvattava	10
Teesi 21: Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille	11
Teesi 22: Käyttöhuoneet kaikkiin kaupunkeihin	11

TASA-ARVO	12
Teesi 23: Kaikessa päätöksenteossa tulee tunnistaa ja tunnustaa perheiden moninaisuus	12
Teesi 24: Oikeus asua siellä minne sydän suuntaa	12
Teesi 25: Alaikäisille oikeudenmukainen translaki	13
Teesi 26: Sukupuolten ja seksuaalisuuden kirjon tunnistaminen osaksi arkea kasvatusten keinoin	13
SIVISTYS	14
Teesi 27: Sydämen sivistystä elinikäisen oppimisen, ihmisyystaitojen ja vapaan sivistystyön keinoin	14
Teesi 28: Korkeakoulujen riittävä rahoitus turvaa tulevaisuuden osaamisen	14
Teesi 29: Taiteista ja tieteistä saavutettavaa kaikille!	14
Teesi 30: Koulutuksen tasa-arvo	15
Teesi 31: Lisätään korkeakoulupaikkoja & poistetaan ensikertalaiskiintiö	15

Keskustanuorten eduskuntavaaliohjelma 2023 on hyväksytty liittokokouksessa Riihimäellä 30.10.2022.

JOHDANTO

Tulevaisuuden Suomi on inhimillisempi, rohkeampi ja realistisempi!

Pitelet käsissäsi Suomen Keskustanuorten rohkeaa, realistista ja tuoreinta eduskuntavaaliohjelmaa. Tämä ohjelma ei ole pelkkää paperijätettä tai kädenlämpöistä vessapaperia, vaan energinen ja eteenpäin katsova ohjelma, joka ei jätä ketään keskustalaista kylmäksi!

Keskustanuorten eduskuntavaaliohjelmassa keskiössä on ihminen. Hyvinvointiyhteiskunnan tulee pitää tulevaisuudessakin huolta sen jäsenistä, ja meidän kansalaisten tulee huolehtia hyvinvointiyhteiskunnastamme. Tämä saattaa kuulostaa lattealta, mutta Suomi tulee kohtaamaan isoja haasteita, jos se haluaa säilyttää nykyisen hyvinvointinsa tason myös tuleville sukupolville.

Keskustanuoret eivät pidä yhteiskuntamme kestävyyttä itsestänselvyytenä. Meidän on tehtävä rohkeita uudistuksia, jotta selviämme yhteiskuntana tulevaisuuden haasteista. Ensimmäisenä teemana ohjelmasta löytyy turvallisuus, joka on yhteiskuntamme tulevaisuuden kannalta tärkeintä, ilman itsenäistä ja turvallista Suomea.

Talouspolitiikka ja ympäristökriisit huolettavat nuoria, eivätkä nykyiset sukupolvet huolehdi maapallostaa tai Suomen taloudesta riittävällä tasolla. Nykyinen velkapolitiikka on tuhoon tuomittua sukupolvien oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Suomi tarvitsee oikeudenmukaisia keskustanuoria kestävämmän yhteiskunnan luomiseen.

Perustulo on keskustanuorten ratkaisu monimutkaiseen ja byrokraattiseen sosiaaliturvajärjestelmään nyt ja jatkossakin, vaikka Keskustan puoluejohto ja puoluehallitus ovat törkeydessään pyrkineet vähentämään aiheen ympärillä puolueen yhdessä sovittua linjaa. Keskustanuoret ja perustulotaistelu kulkevat yhdessä nyt ja tulevaisuudessa.

Suomalaisten mielenterveys ja kokonaishyvinvointi järkkyy tilastoissa isommin kuin koskaan. Etenkin nuorten hyvinvointiin on panostettava kokonaisvaltaisesti ja mielenterveys on nostettava yhteiskuntakehityksen keskiöön. Me emme voi olla näkemättä edessämme rehottavaa mielenterveyskriisiä!

Sivistys päättää Keskustanuorten eduskuntavaaliohjelma, ja sitoo kansanliikkeemme tärkeän teeman avulla koko ohjelman yhteen. Sivistynyt ja sivistyvä Suomi tarvitsee tukea ja resursseja. Edistyksen lippu siis liehuu edelleen tainnuttaen taian ja vanhoillisuuden.

TURVALLISUUS JA HUOLTOVARMUUS

Turvallisuus ja huoltovarmuus tuo yhteiskunnalle luottamusta ja toivoa pärjäämisestä vaikeina hetkinä. Epävarmat ajat ovat osoittaneet kuinka Suomi tarvitsee omavaraisuutta esimerkiksi ruoantuotannossa, energiassa ja osaamisessa. Suomen tulee olla kauttaaltaan asutettu, jotta maantieteellinen huoltosuhde on myönteinen huoltovarmuudelle. Huoltovarmuus luo turvallisuutta ja turvallisuutta lisätään Keskustanuorten kansalaispalvelusmallilla.

Teesi 1: Suomi Naton jäsenenä huolehtii edelleen omasta turvallisuudestaan

Kun Suomen mahdollinen Nato-jäsenyys tullaan hyväksymään, emme voi turvautua vain yhteisen puolustusliiton tarjoamaan suojaan, vaan Suomessa tulee tulevaisuudessakin huolehtia kansallisesta turvallisuudesta ja sotilaspuolustuksesta.

Naton jäsenenä Suomen tulee suhtautua kriittisesti ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatteita rikkovien jäsenmaiden toimintaan, emmekä voi hyväksyä mahdollisia naton jäsenvaltioiden aloittamia eskalaatioita itsenäisten valtioiden maaperällä.

Tulevaisuuden turvallisuuspolitiikka pohjautuu enemmän yhteiseen puolustusliittoon, mutta Suomessa tarvitaan jatkossakin kansallista turvallisuutta tukevia toimenpiteitä ja suunnitelmia. Mahdollinen Naton tukikohta Suomessa tulee käsitellä tapauskohtaisesti keskittyen kansalliseen turvallisuuteen. Meillä on laaja raja hyökkäysotaa pitkään harjoittaneen Venäjän kanssa. On tärkeää pitää Suomen ja Venäjän raja mahdollisimman rauhallisena ilman konflikteja.

Teesi 2: Maatalouden uudet tuulet riippuvat kannattavuudesta

Maatalouden pohjan tulee olla kestävässä ja kannattavassa ruoantuotannossa. Tuottajahintoihin on saatava reilu korotus. Sopimuskäytäntöjä on parannettava viljelijöiden hyväksi. Vahvimalla osapuolella, kaupalla, on näytön paikka. Aikana, jolloin kauppa takkoo ennätystuloksia ja ruoantuottajat ovat ahdingossa, kauppa ei voi väistää vastuutaan. Elintarvikemarkkinoiden täysuudistuksessa tulee turvautua lainsäädännöllisiin keinoihin tarvittaessa.

Maatalouden kannattavuutta tulee tukea myös poliittisin keinoin. Tarvitaan kustannusten nousua kompensoivia verohuojennuksia, pitkäjänteistä ja ennustettavaa tukipolitiikkaa, sekä välineitä markkinoiden laajentamiseen. Tunnistetaan kotimaisten kasvipohjaisten elintarvikkeiden potentiaali vientituotteena, omavaraisuutta lisäävänä ja ilmastonmuutoksen torjunnan osana.

Teesi 3: Energiaomavaraisuus saavutetaan kotimaisella, hajautetulla ja uusiutuvalla energiantuotannolla

Kotimaisessa energiantuotannossa painottuvat uusiutuvat energialähteet. Näemme ydinvoiman siirtymävaiheen energiamuotona: nykyinen uraanin fissioreaktioon perustuva

ydinvoima tulee tiensä päähän tämän vuosisadan lopussa. Ulkomaalaisista fossiilisista energiamuodoista tulee luopua. Uusiutuvat sisältävät jo olemassa olevaa vesivoimaa, sekä tulevaisuudessa kapasiteettia lisääviä tuulivoimaa, aaltovoimaa, aurinkovoimaa sekä bioenergiaa. Energialähteiden moninaisuus vastaa hyvin hajautetun energiantuotannon tavoitteeseen. Järjestelmä on kestävä ja sietää hyvin häiriötilanteita.

Teesi 4: Kansalaispalvelusmalli käyttöön ja reservi kuntoon

Kansalaispalvelusmalli tulee ottaa seuraavaan hallitusohjelmaan. Asevelvollisuutta tarvitaan myös 2000-luvun Suomessa. Keskustanuorten kansalaispalvelusmallissa koko ikäluokka, sukupuolesta riippumatta, on kansalaispalvelusvelvollinen. Asepalveluksen rinnalle luodaan aseettomaan, yhteiskunnalle tärkeisiin siviiliturvallisuuden tehtäviin keskittyvä koulutusjärjestelmä. Aseeton kansalaispalvelus tähtää yleisen kriisinsietokyvyn kasvattamiseen sekä koko ikäluokan potentiaalin hyödyntämiseen kansallisen turvallisuuden tehtävissä.

Reservin koulutusta tulee tehostaa entisestään kehittämällä eri harjoitusmuotoja: kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista, mukaan lukien ampumaharjoittelun mahdollisuudet.

Teesi 5: Suomi houkuttelevana työllistäjänä

Alueellinen opintolainahyvitys laajennetaan koskemaan koko Itä- ja Pohjois-Suomea. Kartoitetaan maakunnat ja kunnat, joissa on suurin pula kriittisten alojen osajista ja kannustetaan osajia työskentelemään alueilla verokannustimilla. Luodaan lisäksi erityinen hyvinvointialueiden elinvoimallista varmistamaan työvoiman saatavuus.

Työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton lisäämiseksi avataan erityisosajien nopeiden työlupien väylä, uudistetaan laajemmin kansainvälisten opiskelijoiden sekä työperäisen maahanmuuton järjestelmät digitaalisiksi.

Kansainvälisten opiskelijoiden määrää lisätään ja opiskelusta Suomessa tehdään entistä houkuttelevampaa, yhteistyössä yrittäjien, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen kanssa. Suomessa opiskelleille valmistuneille ulkomaalaisille työ- ja oleskelulupa viideksi vuodeksi.

Helpotetaan erityisosajien ja start up- yrittäjien työperäistä maahanmuuttoa ja vahvistetaan osajien houkuttelua sekä parannetaan heidän perheidensä palveluita Suomessa yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Tuetaan heidän sijoittumista ja työllistymistä alueille, joissa on suurin pula osajista.

YMPÄRISTÖ

Ympäristön on oltava edelleen yksi seuraavan vaalikauden tärkeimmistä kiintopisteistä. Ilmastonmuutoksen torjunnan täytyy olla kaiken poliittisen päätöksenteon keskiössä. Ensi hallituskaudella tulee kiinnittää huomiota muun muassa kestävään liikkumiseen ja kiertotalouden edistämiseen. Ekologisten innovaatioiden kehittämiseen täytyy antaa tukea. Esimerkiksi kotimaisissa kasvisruokatuotteissa, sekä ekologisessa rakentamisessa on potentiaalia vientituotteiksi saakka. Yrityksiä ja kotitalouksia tulee kannustaa vihreään siirtymään.

Teesi 6: Ilmastonmuutoksen torjunnan täytyy olla kaiken poliittisen päätöksenteon keskiössä

Ilmastonmuutos on yksi aikamme suurimmista ongelmista. Siksi sen torjunnan täytyy olla kaiken poliittisen päätöksenteon keskiössä. Ilmastotoimissa tulee ottaa huomioon ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. On aika muuttaa päätöksenteon asenteet aidon ilmastoystävällisiksi!

Teesi 7: Ekologista rakentamista Suomeen ja maailmalle

Suomi on jo ekologisen rakentamisen edelläkävijä maailmassa. Tulevaisuuden Suomen uusi vientituote on kestävä rakentaminen. Erityisesti puurakentamisen taso on Suomen valttikortti. Suomalaista osaamista tarvitaan ja kaivataan ympäri maailmaa. Ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa Suomi voi näyttää esimerkkiä puhtaalla ja kestävällä rakentamisella. Viedään osaamista, esimerkkiä ja valmiita tuotteita maapallon joka kolkkaan.

Uusissa rakennuskohteissa on huomioita erityisesti uusiutuvat energiamuodot ja ympäristövaikutukset. Kaavoituksella varmistetaan riittävät ja monipuoliset asuinolot luonnollista ympäristöä hyödyntäen. Kaavoituksen viherkertoimien lisäksi sovelletaan laadullisia viherrakentamisen ja -säilyttämisen ohjeita. Kaupunkirakentamisessa tulee suosia materiaalina puuta.

Terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä eri tavoin hoidettavia vihreitä alueita lisätään erityisesti kaupunkiseuduilla. Metsiä, niittyjä, nurmia ja perinteisiä puistoja voi täydentää kattometsillä ja parvekepuutarhoilla, jos luonto on hävitetty. Kaupunkimetsien suojelulla on pääkaupunkiseudulla kiire.

Teesi 8: Kestävät käyttövoimat liikenteeseen

Julkisen liikenteen perusverkon on oltava koko maan kattava raideliikenneverkko, joka perustuu jo olemassa oleviin rakenteisiin. Nyt käsillä olevien hankkeiden, kuten Suomirata ja Turun tunnin juna, lisäksi panostuksia kaivataan etenkin lähijunaliikenteelle. Tieliikenteessä tulee tukeutua useampaan energialähteeseen. Kaikki kestävät lähteet on oltava käytössä, kuten sähkö, biopolttoaineet ja vety.

Teesi 9: Kipinää kiertotaloudesta

Luonnonvarojen ylikäytöstä ja jatkuvasti kasvavasta kulutuksesta täytyy siirtyä kestävämpään ja kohtuullisempaan suuntaan. Nykyinen liikakulutukseen perustuva yhteiskunta on kestämaton valinta luonnolle. Kiertotaloudessa tuotannon ja kulutuksen tehokas käyttö perustuu omistamisen sijaan jakamiseen, vuokraamiseen ja kierrättämiseen.

Kiertotalousyhteiskuntaa kehittääksemme haluamme, että ensi vaalikaudella valtio ottaa kokonaisuudessaan vahvemman näkökannan kiertotalousajattelusta uutena mahdollisuutena. Esimerkiksi korvaavien palveluiden kehittämiseen, jätteiden kierrättämisen tehostamiseen, kansainvälisen yhteistyön lisäämiseen kuin kestävänsikin kuluttamisen edistämiseen täytyy löytää resursseja. Suomen täytyy olla bio- ja kiertotalouden sekä cleantechin edelläkävijä.

Keskustanuoret näkee, että pitkäjänteisillä kiertotalouden ratkaisulla voidaan parhaimmillaan ratkaista ilmastokriisi. Hyvän elämän täytyy olla mahdollista ihmiselle maapallon resurssien rajoissa.

Teesi 10: Kannustetaan kotitalouksien energiapositiivisuuteen

Kotitalouksien energiamurros on käynnissä, kun yhä useammasta kotitaloudesta tulee energiankuluttajan lisäksi energiantuottaja. Valtion tulee vauhdittaa tätä muutosta erinäisin tuin, jotta jokaisella olisi mahdollisuus tehdä investointi kotinsa energiatehokkuuden ja ekologisuuden parantamiseksi. Hyviä esimerkkejä tuista ovat tuki vanhan öljykattilan vaihtoon lämpöpumpuksi tai tuki aurinkopaneelien hankintaan.

Kaupungeissa on kannustettava myös energiapositiivisuuteen. Suomessa on mahdollistettava omavaraiset pienet asuinyhteisöt, jotka voivat tuottaa uusiutuvaa energiaa paikallisesti jäsenilleen omakustannushintaan. Mahdollistetaan esimerkiksi kortteliaurinkovoimalat tai kerrostalojen omat suuret aurinkopaneelikeskittymät.

TALOUSPOLITIIKAN SELKEÄ LINJA

Keskustanuorten talouspolitiikan keskiössä on ihmisyyys ja sen moninaisuus. Talous on aina väline, ihmisyyys itseisarvo. Talouden on aina palveltava ihmistä ja ympäristöä. Perustulo takaa toimeentulon ja kannustaa työn tekemiseen jokaisessa elämäntilanteessa.

Yhteiskuntamme on kohdannut useita kriisejä, kokonaisyhyvinvointi ei kohene leikkauksilla. Kuitenkin, jotta julkinen talous saadaan tasapainoon, menoja tulee voida tarkastella kriittisesti.

Teesi 11: Perustulo perkele!

Perustulo on vastikkeeton tuki, joka jaetaan kaikille vakaan perustoimeentulon turvaamiseksi. Keskustanuorten mallissa verotusjärjestelmä takaa sen, että perustulon päälle on aina kannattavaa ottaa kaikenlaista työtä vastaan. Kannustinloukkuja ei synny, takaisin maksuja ei tarvitse pelätä ja perustoimeentulo on taattu.

Teesi 12: Julkinen talous tasapainoon

Keskustanuoret eivät kannata kylmää leikkausten linjaa vaan kultaista keskitietä investointien ja järkitalouden avulla.

Julkisen talouden velkaantuminen on saatava taittumaan ja talouden kehittymistä tulee tarkastella pitkällä tähtäimellä. Yhteiskuntamme on kohdannut useita vakavia kriisejä, eikä leikkaaminen voi olla ainoa vaihtoehto. Menoja tulee kuitenkin voida tarkastella kriittisesti, eikä rahaa voi jakaa ylenpalttisesti uusiin menokohteisiin.

Talouden tasapainottamista tulee hakea ensisijaisesti rakenteellisilla talouden ja työmarkkinoiden uudistuksilla, investoinneilla ja elinkeinopoliittisin ratkaisuin. Välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia ovat sosiaaliturvauudistus, työttömyysturvauudistus ja paikallisen sopimisen voimakas edistäminen.

Euroopan Unionin aikakaudella kumppaneiden päätöksillä ja toimilla on suuri merkitys myös Suomen talouteen. Suomen ohella myös muilta EU-mailta pitää edellyttää vastaavaa vastuullista finanssipolitiikkaa.

Teesi 13: Pysytään mukana työelämän murroksessa

Työelämä on murroksessa ja viime vuosina on syntynyt monia uusia työskentelymuotoja ja -tapoja. Työpolitiikassa tulee huomioida nämä työskentelymuodot. Työelämän itsensä työllistäjien asema tunnustetaan lainsäädännössä ja parannetaan sitä ja itsensä työllistäjien neuvotteluasemaa parannetaan.

Jokaisella tulee olla mahdollisuus työntekoon niin halutessaan. Parannetaan vajaakuntoisten ja osatyökykyisten työllistymismahdollisuuksien velvoitteiden asettamisella yrityksille Saksan mallin mukaan täydentämään nykyistä tilannetta. Kehitetään työn jakamista ja tuetaan osa-aikatyön tekemisen mahdollisuuksia.

Viime vuosien aikana etätyö on yleistynyt huimaa vauhtia. Kehitetään edelleen etätyön mahdollisuuksia luomalla mm. tapoja, jotka yleistävät etätyöntekoa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista. Etätyön tukeminen tarvitsee uusia toimintatapoja niin johtamisen kuin yhteisöllisyyden ylläpitämisen suhteen

Mielenterveysongelmat ovat nousemassa suurimmaksi syyksi hakeutua sairaseläkkeelle. Tunnistetaan henkinen kuormitus nykyistä vahvemmin laissa. Työterveyshuoltolakiin kirjataan säännölliset, ennakoivat työterveystarkastukset. Mielenterveyden tukeminen varmistetaan lakisääteisenä työterveyden palveluna ja yrittäjien työterveyspalveluiden hankintaosaamista lisätään.

Teesi 14: Porkkanaa yrittämiseen

Joustoa aloittelevalle yrittäjälle ja lisätään mahdollisuuksia yhdistää palkkatyötä ja yrittäjyyttä sekä helpotetaan niiden välisiä siirtymisiä. Edistetään työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen käyttöönottoa. Yrittäjyyden byrokratian karsimista tulee jatkaa ja varmistetaan sujuva, tehokas ja yrittäjämysteinen viranomaiskulttuurin kehittyminen.

Ensimmäisten työntekijöiden palkkaamisen helpottamisen tueksi tulee saada pysyvä rekrytointituki. Lisäksi tulee selvittää investointivarauksen laajentamista koskemaan myös ensimmäisen työntekijän palkkausta.

Suomessa on otettava käyttöön laaja-alainen TKI-verokannustin, jolla kannustetaan yritysten omaan TKI-toimintaan. Investointien helpottamiseksi sujuvoitetaan lupa- ja valitusmenettelyitä ja luodaan houkuttimia ulkomaisille osaajille ja investoinneille.

Teesi 15: Inhimillisyydestä talouspolitiikan keskiöön

Keskustanuorten talouspolitiikan keskiössä on ihmisyyden ja sen moninaisuus. Talous on aina väline, ihmisyyden itseisarvo. Talouden on aina palveltava ihmistä ja ympäristöä. Yhteiskunnan ja yhteisöjen tulee ottaa kaikki näkökulmat huomioon. Inhimillisessä taloudessa tiedostetaan kestävyys sekä taloudellisesti, ympäristöllisesti että sosiaalisesti.

HYVINVOINTI

Hyvinvointivaltion tehtävä on nimensä mukaisesti huolehtia jäsentensä hyvinvoinnista. Kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kaikille, myös nuorille ja terveille. Mielen terveyden haasteisiin tulee voida vastata ennaltaehkäisevästi. Hoitoon tulee päästä nopeasti silloin, kun mieli on ehtinyt järkkyyä. Kokonaishyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että terveydenhoito on saavutettavaa.

Teesi 16: Lasten ja nuorten mielen terveyskriisi kuriin

Lapsille ja nuorille on tarjottava tukea ja tietoa mielen terveyden ylläpitämisestä kaikilla koulutusasteilla, jotta nuorten kohtaamat suorituspainet ja odotukset eivät kasva liian suuriksi. Opettaja tunnistaa yksilöt ja yksilölliset tarpeet, ja kouluissa on riittävästi henkilökuntaa yksilöllisten tarpeiden tukemiseen.

Teesi 17: Mielen terveyden hoitojonot lyhyemmiksi

Psykoterapiaan on päästävä kuukauden kuluessa hoitoon hakeutumisesta. Tämä ei onnistu, ellei mielen terveyspalveluiden tuottamiseen suunnata riittävästi resursseja. Psykoterapiakoulutuksesta tulee tehdä maksutonta.

Teesi 18: Tiet terveydenhoitoon lyhyemmiksi tietoa lisäämällä

Velvoitetaan hyvinvointialueita luomaan käytäntö, jonka avulla terveydenhoidossa tarjotaan tietoa niistä palveluntarjoajista, jotka tarjoavat apua terveyden ylläpitämiseen. Kolmannen sektorin toimijoiden, kuten mielen terveys- ja vammaisjärjestöjen roolia osana terveydenhuollon palveluketjua on korostettava.

Luodaan yhdessä hyvinvointialueiden kanssa valtakunnallinen sovellus, jonka avulla saadaan helposti yhteys terveydenhuoltoon, muuallakin kuin oman hyvinvointialueen sisällä. Näillä toimilla saataisiin etäklินิกoiden hyödyt maksimiin ja fyysiset hoitojonot lyhyemmiksi.

Teesi 19: Kaikille 25-vuotiaille valtakunnallisesti kutsu terveystarkastukseen

Kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää. Siitä huolehtiminen ja sen hoito kuuluu kaikille. Kaikki 25-vuotiaat tulee kutsua kokonaisvaltaiseen terveystarkastukseen. Näin saamme kartoitettua ikäluokkien hyvinvoinnin tilan niin fyysisen kuin psyykkisen terveyden osalta. Terveystarkastuksesta voi halutessaan kieltäytyä, mutta sitä suositellaan kaikille.

Teesi 20: Turvallinen abortti turvattava

Jokaisella täytyy olla itsemääräämisoikeus omaan kehoonsa, sekä päätäntävalta siitä, haluaako lapsia ja milloin. Oikeus turvalliseen raskaudenkeskeytykseen on keskeinen osa

kehollista itsemääräämisoikeutta. Suomen laki raskaudenkeskeytyksistä oli aikanaan edelläkävijämäinen, mutta oman aikansa nähtyään se on vanhentunut ja muihin Euroopan maihin verrattuna tiukka.

Kuten kaikissa muissa Pohjoismaissa sekä suurimmassa osassa Euroopan maita, myös Suomessa oikeus turvalliseen aborttiin pitäisi olla mahdollista raskaana olevan oman pyynnön kautta. Vaatimus kahden lääkärin lausunnosta sekä jokaisen keskeytysten ohjaaminen erikoissairaanhoidon kuormittaa niin keskeytystä hakevaa kuin sairaanhoidon resurssejakin tarpeettomasti.

Teesi 21: Maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille

Kaikille alle 25-vuotiaille on tarjottava maksuton ehkäisy. Maksuttoman ehkäisyn piiriin tulee kuulua kondomit, hormonaaliset, sekä ei-hormonaaliset ehkäisyvalmisteet. Maksuttomalla ehkäisyllä voidaan tehokkaasti ehkäistä sukupuolitautilien leviämistä sekä ei-toivottuja raskauksia ja abortteja. Raskauden keskeytyksen hinta on yhteiskunnalle moninkertainen verrattuna ehkäisyvalmisteiden hintaan. Maksuton ehkäisy on myös keino ylläpitää seksuaaliterveyttä ja -kasvatusta.

Teesi 22: Käyttöhuoneet kaikkiin kaupunkeihin

Käyttöhuoneiden tarkoitus on tarjota kontrolloitu tila pistohuumeiden käytölle ja apua käyttäjille. Käyttöhuoneilla vähennetään huumeiden käytöstä aiheutuvia lieveilmiöitä, kuten käyttäjien terveyshaittoja, ympäristön roskaamista neuloilla ja käytöstä aiheutuvia turvallisuushaittoja yleisillä paikoilla. Tarkoituksena ei sen sijaan ole lisätä huumeiden käyttöä, eikä tehdä siitä hyväksyttävämpää.

TASA-ARVO

Tasa-arvo ei ole ainoastaan sukupuolten tasa-arvoa. Henkilöön liittyvistä tai muista tekijöistä riippumatta jokaisen ihmisen ihmisarvo on sama, ja kaikkien tulee ymmärtää se. Tasa-arvo ei ole kenenkään polkemista, vaan samalle viivalle nostamista. Tasa-arvo kuuluu kaikille!

Teesi 23: Kaikessa päätöksenteossa tulee tunnistaa ja tunnustaa perheiden moninaisuus

Perhe on elämämme perusyksikkö, se ryhmä jossa voimme kokea olevamme kotonamme. Perheen määrittelee lopulta jokainen itse. Perhe voi koostua esimerkiksi kahdesta vanhemmasta ja lapsista, mutta perhe voi yhtä lailla olla myös yksinhuoltaja-, uusio tai sateenkaariperhe. Kaikenkokoiset- ja laiset perheet ovat yhtä arvokkaita. Pariskunta ilman lapsia voi olla perhe. Ystävät muodostavat monelle perheen. Ihminen voi olla onnellinen myös yksin. Keskustanuoret haluaa, että perhepoliittisessa keskustelussa muistetaan myös yksineläjät.

Haluamme mahdollistaa lapsiperheen perustamisen sitä haluaville. Vaadimme tarvittavaa ammatillista tukea kaikkiin vanhemmuuden vaiheisiin. Yhteiskunnassa tulee ratkaista niitä ongelmia, joiden takia perheellistymistä lykätään yhä myöhemmäksi, tai lapsen saanti on fysiologisista syistä haastavaa tai mahdotonta. Yhä useampi kokee, ettei halua koskaan lapsia. Tätäkin valintaa me haluamme kunnioittaa. Keskustanuoret näkee, että jokaisella yksilöllä on vapaus valita haluaako lapsia vai ei.

Adoption tulee olla saatavilla niin yksineläjille, lapsettomille pareille sukupuolista riippumatta kuin myös jo lapsia saaneille pareille. Adoptioprosessi on usein liian raskas prosessi, ja Keskustanuoret näkee, että mahdollisuuksia adoptioon tulee jouhevoittaa. Tilanteissa, joissa henkilö tai kumpikaan pariskunnan osapuoli ei voi tulla raskaaksi tai kohtu puuttuu kokonaan, tulee myös sijaissyntyttäminen laillistaa. Emme kuitenkaan kannata kaupallista kohdunvuokrausta, vaan ainoastaan ilman rahallista korvausta tehtävää sijaissyntytystä.

Teesi 24: Oikeus asua siellä minne sydän suuntaa

Suomalaisille selvästi suurin tasa-arvon kipukohta on alueellinen eriarvoisuus. Keskustanuoret haluaa pitää huolen siitä, että jokaisella Suomen kolkassa voi elää ihmisarvoista ja hyvää elämää.

Jokaisella pitää olla oikeus asua siellä missä haluaa niin kaupungissa kuin haja-asutusalueella. Haja-asutusalueilla ja maaseutumaisissa kunnissa on taattava riittävät palvelut kohtuullisella etäisyydellä. Kukaan ei odota keskussairaالاتasoista palveluntarjontaa, mutta välttämättömät lähipalvelut täytyy olla saatavilla.

Alueellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta on kehitettävä. Koko Suomen asuttaminen ja kehittäminen ovat osa suomalaista huoltovarmuutta. Alueellisesta tasa-arvoa kehitetään

mahdollistamalla sujuvampi monipaikkainen elämä, luomalla etätyömahdollisuuksia ja panostamalla harvaan asuttujen alueiden tietoverkkoyhteyksiin.

Tärkeänä kysymyksenä seuraavalla vaalikaudella ovat erityistalousalueet. Talousalueilla voitaisiin kokeilla työnantajien sosiaaliturvamaksujen ja yhteisöveron alentamista sekä työvoiman saatavuusharkinnasta luopumista: tämä tukisi myös ajatusta rohkeasta yrittäjyydestä tuodessaan lisämahdollisuuksia.

Teesi 25: Alaikäisille oikeudenmukainen translaki

Translaista tulee poistaa ehdoton 18-vuoden ikäraja, jotta translasten ja -nuorten edun yksilöllinen huomiointi on mahdollista. Juridinen sukupuolen muuttaminen tulisi olla ilmoitusasia yli 15-vuotiailta ja alle 15-vuotiaiden tulisi voida tehdä muutos huoltajansa luvalla.

Teesi 26: Sukupuolten ja seksuaalisuuden kirjon tunnistaminen osaksi arkea kasvatusten keinoin

Seksuaalisuus on laaja käsite, jonka määrittely voi olla hankalaa ja moniulotteista. Seksuaalinen suuntautuminen kertoo siitä, kehen ihminen ihastuu, rakastuu, tuntee emotionaalista tai seksuaalista vetovoimaa. Seksuaalinen suuntautuminen on ihmisen synnynnäinen ominaisuus.

Ihmisen sukupuoli koostuu ainutlaatuisista ja yksilöllisistä piirteistä ja täten on moninainen. Sukupuolen ilmaisuilla tarkoitetaan erilaisia tapoja tuoda julki oma sukupuoli. Esimerkiksi pukeutuminen, muu ulkonäkö ja puhetyyli. Yhteiskunnan tulee tarjota riittävä määrä tietoa, jotta nämä tavat eivät sukupuolitu. Jokainen voi itse määritellä tai jättää määrittelemättä omaa seksuaali-identiteettiään/sukupuoltaan. Nuorille tulee tarjota laadukasta seksuaalikasvatusta osana perusopetusta.

SIVISTYS

Sivistynyt valtio pitää huolen kaikista maailmaa mullistavien kriisienkin keskellä. Se on arvovalinta josta pidetään kiinni. Sivistys on Keskustanuorille ihmisyymittari. Sydämen sivistys kumpuaa ihmisen omasta halusta kehittää itseään ja kyvystä ymmärtää muiden lähtökohtia. Lähtökohdat muokkaavat väistämättä ihmistä, hänen arvomaailmaansa ja tapaansa nähdä ja kokea maailmaa. Jokainen ihminen on luonnostaan utelias, ja haluaa kehittyä. Tämä potentiaali tulee esiin, kun ihmisille taataan turvallinen kasvu-ympäristö. Jokainen elämänvaihe on erilainen ja opettavainen. Jokaisena päivänä voimme oppia jotakin uutta itsestämme ja maailmasta.

Teesi 27: Sydämen sivistystä elinikäisen oppimisen, ihmisyystaitojen ja vapaan sivistystyön keinoin

Kaikilla koulutusasteilla saadut tiedot ja kokemukset ovat tärkeitä. Näitä tukee vapaa sivistystyö, kuten kansalaisopistot, joiden rahoitus pohja tulee olla kunnossa. Uuden oppiminen ei tule päättyä valmistumiseen vaan jokaisella tulee olla mahdollisuus kohtuullisin kustannuksin sivistää itseään.

Sydämen sivistystä on oppia ihmisyystaitoja, kuten avarakatseisuutta ja ymmärrystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja sen ilmiöistä. Viisaus näistä ei kasva vain ja ainoastaan koulukirjoissa. Erilaiset järjestöt ovat tässä avainasemassa. Kun tuemme järjestöjä, tuemme myös ihmisen henkilökohtaista kasvua ja entistä enemmän ajassamme kaivattua sydämen sivistystä.

Teesi 28: Korkeakoulujen riittävä rahoitus turvaa tulevaisuuden osaamisen

Korkeakoulujen riittävä rahoitus tulee turvata, jotta 50 prosentin korkeakoulutusaste saavutetaan. Korkeakoulujen rahoituksen indeksikorotukset on säilytettävä ja perusrahoitukseen osoitettava vuosittainen korotus. Korkeakoulujen rahoituksessa mahdollistetaan korkeakoulujen erikoistuminen vastaamaan alueellisia tarpeita ja huomioidaan korkeakouluyhteisön hyvinvointi. Korkeakoulutuksessa tunnustetaan myös avoimen yliopiston rooli ja jatkuvan oppimisen teemojen merkitys, jotta koulutus vastaa alueellisia ja työvoima puutteen tarpeita. Korkeakoulujen rahoituksella luodaan edellytyksiä korkeakoulujen kansainvälistymiseen. Lisäksi varmistetaan riittävät resurssit tutkimus- ja kehittämistoiminnalle sekä koulutukselle.

Teesi 29: Taiteista ja tieteistä saavutettavaa kaikille!

Visioitaessa parempaa yhteiskuntaa on oleellista tuoda tiede ja taide samalle viivalle, kumpainkin osaltaan luomaan hyvinvointia ihmisille. Luodaksemme kokonaiskuvan maailmasta, ja ymmärtääksemme myös toisiamme paremmin, tarvitsemme molempia.

Keskustanuoret haluaa, että kulttuuri, tiede ja taide ovat saavutettavia ihmisille asuinpaikasta tai lompakon paksuudesta huolimatta. Haluamme esimerkiksi luoda kirjastoista yhdenvertaisia

sekä sivistyksellisiä kohtaamispaikkoja, joissa voi tulevaisuudessakin nauttia toki kirjoista ja tieteestä, mutta myös taiteesta sekä kulttuuripalveluista.

Teesi 30: Koulutuksen tasa-arvo

Poikien koulumenestykseen pitää kiinnittää enemmän huomiota. Poikia ja nuoria miehiä tulisi innostaa lukemiseen sekä lukutaidon merkityksen ja hyödyllisyyden ymmärtämiseen. Yksiselitteistä keinoa ei ole, mutta on monia tapoja, joilla poikien osaamisen tasoa ja pärjäämistä voidaan tukea. Koulu ja opettajat eivät voi tehdä kaikkea vaan tarvitaan kasvattajien vastuuta.

Perheiden hyvinvointipalveluita pitää kehittää ja isät sekä isien rooli vanhempana huomioidaan nykyistä enemmän jo neuvolapalveluista alkaen, mikäli lapsella on yksi tai useampi isä. Tarvitaan vanhemmuusohjelma, joka tukee vanhemmaksi kasvamista ja vanhemmuutta. Ohjelma kattaisi koko vanhemmuuden kaaren odotusajasta lapsen täysi-ikäisyyteen asti.

Tulevaisuususkon vahvistamista. Panostusta kohdennetaan erityisesti harvaan asuttujen alueiden nuoriin, sillä harvaan asutuilla alueilla erityisesti poikien usko tulevaan ja kiinnostus koulunkäyntiin on vähäisempää kuin muualla.

Teesi 31: Lisätään korkeakoulupaikkoja & poistetaan ensikertalaiskiintiö

Työelämän muutos haastaa koulutuksen tarpeita ja jo nyt Suomessa kärsitään osaajapulasta. Korkeakoulutettuja tarvitaan yhä enemmän koko Suomessa niin maakunnissa kuin pääkaupunkiseudulla. Siksi korkeakoulujen aloituspaikkoja on lisättävä sellaisilla alueilla, jossa korkeakoulujen aloituspaikkoja suhteessa nuoreen väestöön on vähiten. Korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen tulee löytyä täysimääräinen rahoitus. Ensikertalaiskiintiö tulee poistaa, jotta korkeakoulutukseen hakeminen on sujuvaa ja kannustavaa.